

NA TWINTIG JAAR

De winter staat voor de deur, de vijfde oorlogswinter. De mannen in de loopgraven, die zóó lang gehoopt hebben op het einde, die rondom hen kameraden zagen vallen als rijpe halmen voor de zeis van den maaiër, gelooven er echter niet meer in, dat dit de vijfde oorlogswinter zal worden. Daar gaan vreemde, onbestemde geruchten langs het front — het einde van den oorlog zou in het zicht zijn. Aan Deutsche zijde is, nog in October, de machtige Ludendorff, de ziel van het Deutsche hoofdkwartier, afgetreden — hij ziet geen kans meer, voor zijn land den oorlog te winnen, integendeel, alles staat op instorten, tenzij er een wonder geschiedt. Maar dat wonder blijft uit en begin November bezetten de Geallieerden het Argonnenwoud, forceeren de Amerikanen den Maas-overgang en nemen zij Sedan in. En in België staan de Belgische troepen vlak vóór Gent. Het Deutsche front houdt het niet, het wijkt achterwaarts . . . Loopt de titanische strijd van meer dan vier jaar naar het einde?

De poilu's in de barre loopgraven, waar de koude herfstnevel over strijkt, weten van dat alles nog het rechte niet, maar — waar komen ze vandaan? — zij vangen geruchten op over den keer, dien deze vreeselijke oorlog neemt en ditmaal houden die geruchten aan. De Duitschers, die zij gevangen nemen, zijn moedelooze, hongerige mannen, die zich gelaten overgeven . . . Daar staat iets te gebeuren, dat overweldigend zal zijn . . . Daar komt de vréde. Zoo gelooven het al die poilu's, die daar in modderige loopgraven liggen, de geweren in den aanslag, als altijd waakzaam en onverzettelijk in den wil tot verdediging van hun zoo deerlijk geschonden vaderland.

Nu is het avond en we schrijven Donderdag 7 November. Langs den weg tusschen La Chapelle, zoo droevig bekend uit de oorlogscommuniqué's, en Rocquigny, liggen de eerste linies der Franschen. De avond is donker en koud, de winter is in aantocht over het gemartelde land . . . Zoo liggen daar, als elken morgen en elken avond, duizenden jonge Franschen op hun post . . .

Plotseling hooren zij, van den kant der Deutsche linies, het getoeter van auto-hoorns, groote Deutsche wagens naderen in pijlsnelle vaart de eerste loopgraven der Franschen en in het verblindend licht der autolampen zien de poilu's, hoe daar een witte vlag wappert in den nachtelijken wind. De officier der Franschen springt overeind uit zijn schuilplaats en rent den weg op, de vreemde auto's tegemoet. Is hij ingelicht door zijn chefs, die van de komst dezer Deutsche auto's weten? Of zoo niet, heeft hij een vermoeden van het geweldige gebeuren, waarin hij een klein onderdeel zal zijn? Want de mannen in dezen auto komen voor hun land vragen om een wapenstilstand; komen dus de onderwerping van Deutschland aanbieden.

Een kort gesprek met de Deutsche heeren en de auto's vervolgen hun weg . . . Zij rijden door. Naar het hoofdkwartier van den opperbevelhebber der geallieerde legers, generaal Foch, die van hun komst afweet, de Deutsche delegatie bescheiden heeft op deze plek. Nog dien eigen avond ontvangt de Fransche generalissimus de vijf afgevaardigden der Duitschers, die onder leiding van den staatssecretaris Matthias Erzberger staan, tot vóór kort Rijksdaglid voor het machtige Centrum. Hij ontvangt hen, zooals men vijanden, die men haat, maar overwonnen heeft, ontvangt: koel en strak.

* * *

Daar was heel wat voorafgegaan aan dezen zwaren tocht dier vijf Deutsche afgevaardigden. Op den eersten dag der maand was een der Rijksministers naar Spa gereisd: hij had daar in persoonlijk gesprek met den Keizer dezen op de noodzakelijkheid gewezen, afstand van de regeering te doen. Maar de Keizer weigerde nog en zond een zijner generaals naar Berlijn om den gang van zaken daar nader met prins Max von Baden, den Rijkskanselier, te bespreken. En hoezeer deze bleef aandringen op het aftreden van den Keizer, om zoo de naderende revolutie te kunnen bedwingen, — Groener weigerde namens zijn Keizerlijken meester pertinent.

Niettemin, de omstandigheden waren allen de baas. Op 6 November brak te Kiel een opstand der matrozen uit en de regimenten, die naar deze oorlogshaven werden gedirigeerd, om den opstand te beteugelen, sloten zich aan bij de muiterij. Soldatenraden werden gevormd, arbeidersraden, roode vlaggen wapperden hier en daar reeds uit de vensters. Als een brand sloeg de revolutie over van de eene groote stad op de andere.

Het was toen, dat het Deutsche hoofdkwartier om den wapenstilstand verzoeken liet . . . Ter bedwinging van de revolutie was men daarmede te laat . . . in denzelfden nacht, dat de Deutsche heeren in de kamer van Foch werden binnengeleid, om zijn wapenstilstandsvoorwaarden te vernemen, brak de omwenteling te München uit, die den Koning van Beieren tot aftreden noopte en de republiek uitriep . . . een paar dagen later zou Berlijn volgen en zou dáár de roode vlag op het keizerlijk slot wapperen. De oude regeering zou dan zijn weggevaagd, en de socialist Ebert zou Rijkskanselier zijn geworden. Maar daar wisten in dien nacht, waarop zij voor Foch werden geleid, Erzberger en zijn mede-afgevaardigden nog niets van.

De wapenstilstandsvoorwaarden bleken scherp te zijn — wij gaan ze hier niet opsommen, we kennen ze alle nog. Het was duidelijk: de Geallieerden rekenden met Deutschland af; dit kreeg 72 uur bedenktijd, maar het werd: aannemen of verwerpen.

Deutschland nám aan; het had trouwens geen keuze, waar verwerpen betekende den totalen ondergang. Het nam aan. 's Maandagsmorgens te vijf uur, zes uur vóór het verstrijken van den termijn, werd de wapenstilstand ondertekend. Den dag tevoren was Keizer Wilhelm te Eysden onze landsgrens overgegaan. Op het kasteel der Bentincks te Amerongen werd hem de eerste gastvrijheid verleend. De ex-Kroonprins verkreeg huisvesting op Wieringen.

* * *

Een keizer vlucht . . . Wij schrijven dat nu zoo kalm en zakelijk neer. Maar wat maakte dit in die dagen een enormen indruk op de gemoederen! Dit en dergelijke berichten hadden weer de spanning van de berichten in de dagen, toen de wereldoorlog uitbrak . . . De zenuwen der menschen waren ten uiterste gespannen. Een keizer vlucht. Tronen storten ineen. Keizerrijken verkeeren in ontbinding. De revolutie steekt het hoofd op . . .

Maar die elfde November 1918! Welk een dag is dat geweest!

Te Londen was het Lagerhuis bijeen, toen het bericht er publiek werd. Toen aan den „kleinen tovenaer uit Wales," Lloyd George, den premier, die zooveel voor de overwinning gedaan had, een ovatie werd gebracht, werd ook hem de ontroering te machtig. Hij stelde verdaging van de zitting voor en een gang van het geheele parlement naar de St Margaret, daar vlak in de buurt. Daarbuiten stonden de duizenden, en velen hunner weenden. Wat ging er niet aan die allen voorbij in dat